

важне право за законодавством України та є необхідність замислитися над його вдосконаленням.

Метою статті є правовий аналіз законодавства Франції, практика його реалізації та доктринальні підходи щодо визначення угоди про переважне право та угоди про переважне право видавця, дослідження специфіки її регулювання, розгляд основних умов, необхідних для закінчення даного виду угод, а також виявлення порушень умов відповідних угод.

Виклад основного матеріалу. Законодавство Франції не розрізняє поняття «договору» та «угоди». Ці терміни вживаються як синоніми. У той же час у правовій доктрині угода визначається як більш широке поняття, ніж договір. У французькій юридичній літературі вбачається, що термін «угода» практично всюди використовується як синонім терміну «договір» [1, с. 67]. Проте, якщо виходити з їх визначень, можна провести паралелі зі співвідношенням правочину та договору. Реформа цивільного законодавства у 2016 році майже зрівнювала різницю між цими поняттями. Хоча у пояснювальній доповіді про Положення «Про Реформу договірних прав загальне регулювання зобов'язань та доказове право» було чітко розмежовано поняття договору та угоди [2].

«Пакт, акт, угода, конвенція, договір, домовленість, протокол: усе це договори! Юридична мова – це те, що є законом; щоб зрозуміти його, треба його розуміти, протистояти йому, охоплювати його виснажливо, але постійну багатозначність...» [3].

Угода про переважне право чи преференційне право має назву «Un pacte de preference». Чому ж ми називаємо угодою, а не пактом? Розглядаючи поняття угоди (пакту) в юридичному словнику, отримуємо визначення, що «Le pacte est un mot d'origine latine qui désigne un accord» / Пакт – це слово латинського походження, яке означає угоду» [4]. В класичному юридичному словнику використовується

слово угода, щоб визначити інше поняття «конвенція». Якщо ж розглянути синоніми до слова «Le pacte», то стає зрозумілим, що це угода, і договір, і конвенція. Таким чином, для нас більш зрозумілим є поняття угоди, а для того, щоб краще зрозуміти природу даної угоди про переважне право, необхідно звернутися до першоджерел та юридичної літератури.

Загалом, угода про переважне право та одностороння обіцянка є попередніми договорами у цивільному законодавстві Франції. Попередній договір є підготовчим договором до іншого договору, який підписується перед укладенням основного договору на умовах попереднього. Таким чином, попередній договір не слід плутати з офертою: перше є договором (передбачає згоду волі сторін), тоді як друге є одностороннім актом.

До реформування законодавства у 2016 році стаття 1589 Цивільного кодексу Франції регулювала «обіцянку продажу». Це положення, в якому не згадувалося класичне розрізнення між односторонньою обіцянкою та синалігматичною обіцянкою продажу.

На даний час відповідно до ст. 1123 Цивільного кодексу Франції передбачено угоду про переважне право як договір, за яким сторона зобов'язується надати перевагу своєму бенефіціару (контрагенту), щодо співпраці з ним у випадку, якщо вона вирішить укласти основний договір [5].

Коли договір укладено з третьою стороною з порушенням угоди про переважне право, бенефіціар може отримати компенсацію за завдані збитки. Якщо третя сторона знала про існування угоди та намір бенефіціара покладатися на нього, останній також може подати заяву про недійсність або попросити суддю замінити третю сторону в укладеному договорі.

Отже, надана угода про переважне право застосовується до цивільних правовідносин і є одним з видів попередніх договорів, які також передбачені законодавством України.

2) творами, створеними автором впродовж п'яти років із дня укладення відповідного договору. На відміну від французького законодавства статтею 48 Закону України «Про авторське право та суміжні права» уніфі-

Згідно з коментарем А. Босьє «щоб угода була дійсною, вона повинна визначати жанри творів. Таким чином, у цій угоді зазвичай зазначено, що вона поширюється, наприклад, на естрадні твори, саунтреки до фільмів, музику для звукової системи шоу, рекламні джингли.

Цей пункт є обов'язковим. Його відсутність призводить до недійсності угоди» [9].

Після підписання відповідної угоди видавець матиме ексклюзивне право на майбутні твори автора чи композитора. Автор або композитор повинен надати всі свої твори лише даному видавцеві, з яким була укладена угода про переважне право видавця. Після цього видавець має право скористатися своїм правом переваги для публікації творів або ж відмови. Згідно статті L. 132-4 Кодексу інтелектуальної власності Франції видавець має 3 (три) місяці після надання остаточної інформації: компакт-дису, USB-ключі чи цифрових файлах для прийняття рішення [8].

Якщо видавець бажає скористатися правом переваги, він повідомляє автора-композитора про необхідність укладання видавничого договору на відповідний твір з предметом договору про передачу майнових прав, пов'язаних з можливістю використання твору певним способом.

Зазначимо, що угода про переважне право видавця не є ліцензійним видавничим договором. Дана угода не дає видавцеві права використовувати твір. Лише видавничий договір передбачає передачу чи відчуження майнових прав автора на користь видавця.

Підписаний видавничий договір разом з угодою про переважне право видавця чи відповідним розділом видавничого договору видавець надає організації колективного управління у сфері музики, наприклад, «SACEM» разом із формою декларації, у якій буде зазначено частки прав, що належать кожній особі.

Угода про переважне право видавця щодо майбутніх музичних творів автора без подальших уточнень, є недейсною, як і договори про відчуження прав, що передбачають розподіл прав на публічне виконання, що суперечить умовам, передбаченим статутом «SACEM» [9]. Таким чином, рішенням у справі 23 /08675 від 24.09.2015 р. була сформована фундаментальна правова позиція щодо умов, які є необхідними для дійсності угоди про переважне право: визначений жанр. Це право обмежується для кожного жанру п'ятьма новими творами з дати підписання видавничого договору, укладеного на перший твір, або продукцією автора, завершеною протягом п'яти років з тієї ж дати. Отже, для дійсності угоди про переважне право необхідно визначати жанр творів, та має бути обмеження за кількістю або терміном дії. Той факт, що автор слів та композитор відомий написанням популярних пісень, як стверджував позивач – видавництво MWC, не звільнило його від обов'язку вказувати в угоді про переважне право музичний жанр. Іншою підставою недійсності угоди чи договору є неправильний розподіл винагороди за використання творів, переданих до управління ОКУ. Так, замість третини винагороди, яка передбачалася для видавця, в договорі було вказано 50% [10].

Статтею L. 132-4 Кодексу інтелектуальної власності Франції також визначено, що видавець може відмовитися від творів, наданих автором або композитором. Але якщо він поспіль відмовиться від 2 (двох) творів в одному жанрі, у цьому випадку автор та\або композитор може повернути собі свободу для своїх майбутніх творів, створених у цьому жанрі. Існує обмеження: автор та\або композитор повинен відшкодувати видавцеві суму будь-яких авансів, які він міг сплатити.

Отже, які є необхідні умови для укладення угоди про переважне право видавця?

По-перше, майбутні твори необхідно планувати в певному жанрі. Наприклад, тексти віршів, п'єс, оповідань та ін. Автор, який прихильний до науково-фантастичних романів, не зобов'язаний протягом дії угоди надавати своєму видавництву написаний ним твір з іншого жанру.

Судді визнають обмежувальне тлумачення угод, тобто ті твори, у відповідному жанрі, які не перелічені чітко в угоді, не можуть бути додані *post factum*, і неможливо зробити розширене тлумачення зобов'язань угоди про переважне право видавця.

Важливе значення для формування практики застосування нормативних положень щодо реалізації угоди про переважне право є відповідні судові рішення. Так, одним з ключових рішень у контексті обмежувального тлумачення угод є рішення у справі № 22/00799 від 29 березня 2024 року [11].

Підставою звернення до суду став спір, який тривав майже десятиліття, між автором – засновником гурту «Requin Chagrin» та видавцями Almost Musique та Alter K щодо угоди про переважне право, видавничого договору на музичні альбоми автора. Суд визнав угоду, а також видавничий договір, підписаний в один і той самий день недійсними, так як договір був укладений на альбом, а не на твори. Альбом налічував більше 5 творів. Водночас посилення видавця на положення статті L132-4 Кодексу інтелектуальної власності (CPI), які були розроблені для літературного видавництва та повинні бути адаптовані для музичної індустрії, а право першої відмови в цій галузі не може обмежуватися п'ятьма творами або піснями, не були взяті до уваги, адже поняття «твір», передбачене статтею L. 132-4 не може стосуватися альбому, як визначено в угоді, якщо не прийнято широке тлумачення, яке не сприяє інтересам автора, а останній тоді зобов'язується створити щонайменше тридцять музичних творів без будь-яких часових обмежень.

По-друге, угода має бути обмеженою. Як зазначалося, вона може бути обмежена за кількістю творів (максимум до 5 творів) або за тривалістю (до 5 років). Будь-які положення, що виходять за вказані межі, вважатимуться недійсними та не можуть бути застосовані проти автора [12].

Важливо звернути увагу на те, що ці два максимуми є альтернативними, а не кумулятивними. Угода не може передбачати обмеження 5 (п'яти) творами протягом 5 (п'яти) років.

Необхідно застосовувати обмеження в 5 (п'ять) творів, що, у свою чергу, виключає обмеження за часом. При цьому, автору може знадобитися 20 (двадцять) років, щоб завершити свої твори. Важливою умовою співпраці є неможливість видавця змусити автора випустити їх.

Обмеження може становити 5 (п'ять) років, але в цьому випадку видавець не може змусити автора створювати твори. Цілком можливо, що за ці 5 (п'ять) років автор не створить жодного твору.

Наведемо приклад забороненого положення даної угоди.

«Сторони укладають угоду про переважне право видавця щодо науково-фантастичних романів, які автор буде створювати з моменту підписання цієї угоди та терміном на 4 (чотири) роки.

Видавничі договори, укладені відповідно до цієї угоди, автоматично підпадають під дію умов, визначених цією угодою, протягом усього терміну дії угоди.

У даній угоді автор зобов'язується пропонувати видавництву щонайменше дві нові публікації на рік, тобто два нові науково-фантастичні романи.

За винятком випадків форс-мажорних обставин, автор зобов'язується дотримуватися вищезазначених мінімумів і продовжувати співпрацю протягом терміну дії визначеної угоди» [13].

На противагу правам автора, останній не може змусити видавця погодити представлений твір. Уго-

да про переважне право видавця не є зобов'язанням видавця публікувати автора, він може відмовитися від запропонованого твору. Видавець має 3 (три) місяці з моменту отримання остаточного рукопису для прийняття рішення у відповідності до статті L-132-4 Кодексу інтелектуальної власності Франції (цей період можна обговорити в угоді, за бажанням сторони можуть передбачити менший період).

Після двох послідовних відмов видавця угода вважається розірваною, і автор може відновити свою свободу для творів, які він планує створити у майбутньому. У випадку, коли автор звільняється від зобов'язання за угодою і більше не подає свої твори видавництву, він повинен буде відшкодувати аванси, які вже були отримані за майбутні твори, які ще не були представлені видавництву, адже стаття L-132-4 Кодексу інтелектуальної власності Франції передбачає, що дані аванси підлягають поверненню.

Стратегічно ніщо не заважає автору пропонувати свої твори одночасно кільком видавцям, але вони повинні знати про існування відповідної угоди, а отже й про те, що якщо перший видавець прийме рукопис, автор буде зобов'язаний відмовити іншим видавцям щодо публікації цього твору та їхніх пропозицій.

Ключовим аспектом умов укладення майбутніх видавничих договорів у відповідності до угоди про переважне право видавця є застосування положень попереднього видавничого договору. Тобто умови (ставка винагороди, обсяг прав, що передаються тощо), які сторони обговорили в першому договорі, до якого підписано угоду про переважне право видавців, застосовуватимуться до майбутніх видавничих договорів: автор не зможе переглянути умови наступного договору. Цей механізм застосовується автоматично, якщо нічого не вказано в основному видавничому договорі, але сторони можуть внести зміни до договору, які би

змінили дане положення (наприклад, відповідний пункт, який передбачає перегляд винагороди).

Ключовим елементом реалізації та договірних положень та захисту прав автора є необхідність зберігання письмових доказів реалізації угоди про переважне право видавця. Зокрема, збереження копії електронного листа або знімку екрана з видимою датою надсилання рукопису твору представнику видавця, наприклад, редактору, щоб підтвердити, що автор дотримується умов відповідної угоди та договору. У разі, якщо видавець має намір відмовитися від рукопису, автору слід забезпечити фіксацію такого рішення в письмовій формі. Це дозволить мати належні докази фактичної відмови видавця від твору, що, у свою чергу, надає автору право передати рукопис іншому видавцю або здійснити його самостійне опублікування. У випадку виникнення спору зазначені письмові підтвердження матимуть для автора істотне значення.

Разом із тим, громадська організація «Ligue des auteurs professionnels» (Ліга професійних авторів) було проаналізовано історичну судову практику з даного питання, яке здійснило суттєвий вплив на практичну реалізацію угоди про переважне право видавця. Згідно з узагальненням, здійсненим Лігою, "Угода вважається недійсною, якщо не вказано жанр твору.

Угода про переважне право видавця має тлумачитися обмежувально.

Не можна прийняти угоду про переважне право видавця, яка не містить обмежень щодо її строку та кількості робіт.

І навпаки, пункт, за яким видавець залишає за собою право заперечувати більше ніж дві послідовні відмови, є недійсним [13].

Таким чином, існують підстави вважати, що зазначені угоди є розповсюдженими серед видавництв, і судова практика застосовується вже багато часу, є об'ємною по відношенню до даного виду правочинів.

На основі аналізу французького законодавства у статті робиться висновок про те, що угода про переважне право видавця може бути окремим документом, пов'язаним з попереднім видавничим договором.

або додатковою угодою до чинного видавничого договору, іноді розділом відповідного чинного видавничого договору для його сторін. Неправильно ототожнювати угоду про переважне право видавця з видавничим договором навіть для певних майбутніх творів. Цей договір або контракт є різновидом попередньої угоди.

Стаття також окреслює актуальні виклики, пов'язані з судовою практикою, яка є обширною з даного питання і показує необхідність подальшого дослідження угоди про переважне право видавця для можливої імплементації до законодавства України в майбутньому. Метою публікації є не лише опис теоретичних засад, а й надання практичного орієнтиру для фахівців, які співпрацюють з видавцями та захищають права українських авторів.

Ключові слова: ліцензійний видавничий договір, переважне право видавця, майнові права автора.

Kedia Yu. The publisher's preferential right under the laws of France

The article is devoted to the study of the publisher's preferential right under French law, its practical implementation, and doctrinal approaches to the specifics of regulating and using the preferential right by copyright holders. In turn, the analysis of French legislation on the regulation of the publisher's preferential right and the consideration of Ukrainian legislation on this issue, Given the adoption of the new Law of Ukraine "On Copyright and Related Rights" dated December 1, 2022, it has revealed both the advantages and corresponding shortcomings of Ukrainian legislation in the field of copyright, which, in turn, requires separate additional research.

The relevance of the research is determined by the the difficulties of publishing literary and other works, the conditions of interaction between authors and publishing houses, which, in turn, gives rise to practical issues of their contractual regulation in accordance with the legislation of Ukraine.

Based on the analysis of the French legislation, the article concludes that a publisher's preference pact may be a separate document related to a previous publishing agreement, or an additional agreement to an existing publishing agreement, sometimes a section of the relevant existing publishing agreement for its parties. It is not correct to identify an preference pact of the publisher with a publishing contract for even certain future works. This agreement or contract is a type of prior agreement.

The article also outlines current challenges related to judicial practice, which is extensive on this issue, and demonstrates the need for further research on the agreement on the publisher's preferential right for possible implementation into Ukrainian legislation in the future. The purpose of the publication is not only to describe the theoretical foundations, but also to provide practical guidance for professionals who work with publishers and protect the rights of Ukrainian authors.

Key words: publishing license agreement, publisher's preference pact, author's property rights.

Література:

1. François Mülin, *Droit des obligations*, 2006. 67 с.
2. Rapport, n° 429. 2016. URL: https://www.assemblee-nationale.fr/dyn/15/rapports/cion_lois/l15b0429_rapport-fond (дата звернення: 11.11.2025).
3. Acte, acte, accord, convention, traité, entente, protocole : des contrats ! De la langue juridique... URL: <https://>

www.hervecausse.info/Pacte-acte-accord-convention-traite-entente-protocole-des-contrats--De-la-langue-juridique_a1927.html (дата звернення: 30.10.2025).

4. Dictionnaire du droit privé. URL: <https://www.dictionnaire-juridique.com/definition/pacte.php> (дата звернення: 30.10.2025).

5. Code civil. URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000006070721/ (дата звернення: 30.10.2025).

6. François C. La réforme du droit des contrats présentée par l'IEJ de Paris (2016). URL: <https://iej.univ-paris1.fr/openaccess/reforme-contrats/titre3/stitre1/chap2/sect1/ssect3-pacte-preference-promesse/> (дата звернення: 30.10.2025).

7. Закон України «Про авторське право та суміжні права» 2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text> (дата звернення: 10.11.2025).

8. Code de la propriété intellectuelle (tel que modifié en 2025). URL: https://www.legifrance.gouv.fr/codes/section_lc/LEGITEXT000020908868/LEGISCTA000020907951/#LEGISCTA000020908583

9. Alexandre Beaussier. Nullité du pacte de préférence portant sur toutes les œuvres musicales futures et des contrats

d'édiction prévoyant une répartition des droits d'exécution publique contraire à celle de la SACEM (TJ Paris, 24 septembre 2025, RG n°23/08675). 2025. URL: <https://www.lesondudroit.com/rejet-de-laction-en-resiliation-du-contrat-dedition-dun-auteur-reprochant-a-lediteur-un-manque-de-diligence-face-a-des-adaptations-non-autorisees-et-invoquant-la-duree-indeterminee-ou-p/> (дата звернення: 13.11.2025).

10. Tribunal judiciaire de Paris, 24 septembre 2025, 23/08675 (2025). URL: https://justice.pappers.fr/decision/1a2c405d72cb60f77e618313c2d20a0c42f53dd4?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 13.11.2025).

11. Cour d'appel de Paris, 29 mars 2024, 22/00799. 2024. URL: https://justice.pappers.fr/decision/17e869e953118f5dd418a7c64ef1db39bf684477?utm_source=chatgpt.com (дата звернення: 12.11.2025).

12. Félix D. C'est quoi un pacte de préférence éditoriale? 2022. URL: <https://www.didierfelix-avocat.com/pacte-de-preference-editoriale/> (дата звернення: 30.10.2025).

13. Le pacte de préférence dans le contrat d'édiction (2023). URL: <https://ligue.auteurs.pro/fiches/7256/> (дата звернення: 30.10.2025).

Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)

Дата надходження статті: 16.09.2025
Дата прийняття статті: 13.10.2025
Опубліковано: 24.11.2025

